

Remissvar

Dnr 2023-001

2023-01-16

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Utökade möjligheter till tillfälliga anstånd med inbetalning av skatt

Fi2022/03553

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet har granskat remissen och avstyrker förslaget utifrån följande skäl:

- Träffsäkerheten i förslaget kan ifrågasättas.
- Förslaget riskerar att skjuta upp nödvändig strukturomvandling och därmed påverka den långsiktiga tillväxten negativt.
- Förslaget innebär att staten i viss mån konkurrerar med privata aktörer på lånemarknaden. Det bör tydligare framgå vilket problem som detta löser och vilka samhällsekonomiska kostnader som detta innebär.

Det är också problematiskt att reglerna om anstånd med inbetalning av skatt ändras så ofta som de gjort de senaste åren. För att skapa rättvisa och goda ekonomiska villkor bör skatteregler vara förutsägbara. Vidare är det med hänsyn till de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet viktigt att hålla fast vid ordinarie budgetprocess. Om promemorians förslag innebär att denna process frångås bör det klargöras varför detta är angeläget.

BEDÖMNING AV FÖRSLAGET

Möjligheterna till anstånd med skatt innebär att staten genom Skatteverket agerar långivare och därmed konkurrerar med privata aktörer, till exempel banker. Om lånemarknaden kan hantera situationen för företagen bör statliga ingrepp generellt undvikas. Att staten konkurrerar med den privata lånemarknaden är i en sådan situation antingen onödigt (därför att anståndsavgiften och kostnadsräntan motsvarar eller är högre än marknadsräntan) eller samhällsekonomiskt kostsamt (därför att anståndsavgiften och kostnadsräntan understiger marknadsräntan). Det kan däremot vara samhällsekonomiskt motiverat att staten erbjuder lån om den privata lånemarknaden inte fungerar tillräckligt väl.

Det framgår inte i promemorian om de höga energipriserna, som används för att motivera åtgärden, innebär att marknaden riskerar att inte fungera. Det står att ”rådande situation kan leda till likviditetsproblem hos företag” (s.8). Det kan dock bero på andra anledningar än att marknaden inte fungerar, till exempel att de berörda företagen inte är kreditvärda i marknadsögon eller att företagen bedömer att en marknadsmässig ränta är för hög. Det bör tydligare framgå om förslaget syftar till att korrigera ett marknadsmässigt misslyckande eller att utöka en möjlighet för företag att ta upp lån till en låg ränta, eftersom det har betydelse för bedömningen av de samhällsekonomiska konsekvenserna.

Möjligheten till anstånd är sannolikt mindre angelägen ur samhällsekonomiskt hänseende nu än 2020. Möjligheten återinfördes i samband med spridningen av covid-19 och de därpå

följande restriktionerna. Även då motiverades förslaget med att situationen kunde leda till likviditetsbrist i företagen. Den situation som rådde då var dock en annan än den som råder i dag. Osäkerheten var då större eftersom det var svårt att veta hur samhället och företagen skulle påverkas av sjukdomens spridning och restriktionerna. Det innebär att det kan varit svårt att bedöma företagens kreditvärdighet. Situationen idag med höga energipriser är emellertid en annan. Företagen vet hur de påverkas (genom energipriserna) och det finns försäkringslösningar mot fluktuationer i energikostnader (genom till exempel fastprisavtal). Lånemarknaden bör därför bättre kunna bedöma företagens kreditvärdighet och tillhandahålla den likviditet som företagen behöver.

Förslagets träffsäkerhet kan ifrågasättas. Det gäller i synnerhet den del av förslaget som utökar antalet redovisningsperioder för vilka anstånd kan beviljas. Förslagets syfte är enligt promemorian att dämpa likviditetsproblem till följd av höga energipriser i sunda och livskraftiga företag. Det finns under gällande regelverk möjlighet att söka anstånd med skatt för motsvarande nio redovisningsperioder. De som berörs av denna del av förslaget är således företag för vilka anstånd motsvarande nio månaders skatter och avgifter inte är tillräckligt. Det vore önskvärt att regeringen redogjorde för hur många sunda och livskraftiga företag som berörs av denna lagändring. Vidare omfattar den utökade möjligheten till anstånd samtliga företag medan påverkan av de höga energipriserna skiljer sig mycket kraftigt mellan branscher och företag.

Förslagen i promemorian riskerar att skjuta upp nödvändig strukturomvandling. Eftersom förslaget riktar sig till företag för vilka nuvarande anståndsregler inte är tillräckliga finns risk att företag som inte är långsiktigt sunda och livskraftiga blir mottagare av stödet. Att genom förslaget erbjuda ytterligare likviditet till dessa företag riskerar leda till att de fortsätter sin verksamhet och att en nödvändig strukturomvandling försenas. Detta är särskilt problematiskt givet den långa anståndstid som tillåts med gällande regler.

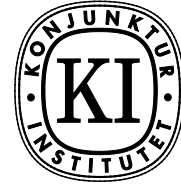
Bedömningen av storleken på den offentligfinansiella effekten av förslaget bedöms vara rimlig. Nyttjandet av anståndsmöjligheten kommer dock i hög grad att bero på hur företagens upplåningskostnader förhåller sig till räntan på anståndsbeloppen. Under den period som används för att uppskatta ökningen av anståndsbeloppet i promemorian (7 februari-19 december 2022) har kostnadsräntan för anstånd varit högre eller lika hög som Riksbankens styrränta (bortsett från november månad). Under den period som reglerna kommer gälla bedöms dock kostnadsräntan vara lägre eller lika hög som styrräntan.¹ Det är därför sannolikt att företagens upplåning på den privata marknaden är dyrare i förhållande till kostnaden för anstånd under perioden utökningen gäller, jämfört med perioden som använts för att uppskatta beloppet.² Därmed finns risk att ökningen av anståndsbeloppet och den offentligfinansiella effekten av förslaget underskattas.

Reglerna om anstånd har ändrats i sju extra ändringsbudgetar under knappt tre års tid. Det är problematiskt när skatteregler ändras ofta eftersom det försvårar regelefterlevnad och gör den skattskyldiges ekonomiska förutsättningarna oförutsägbara. Det vore därför önskvärt att regeringen klargör huruvida den har för avsikt att ytterligare ändra reglerna framöver.

Det är med hänsyn till de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet viktigt att hålla fast vid ordinarie budgetprocess. Om promemorians förslag innebär att denna process frångås bör

¹ Om inte Skatteverket inte ändrar kostnadsräntan. Se t.ex. Konjunkturläget december 2022 för prognos på räntan.

² Vi kan i denna jämförelse bortse från anståndsavgiften eftersom den kommer att vara densamma under båda perioderna.

det klargöras varför detta är angeläget. Regeringen bör i så fall också klargöra om den har för avsikt att återgå till den ordning som gällde före 2020 och när en sådan återgång ska ske.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker Konjunkturinstitutet förslaget. Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Sebastian Escobar-Jansson.

Albin Kainelainen
Generaldirektör